

Чухно Олексій Євгенович,
студент 5 курсу навчально-
наукового інституту права та
психології Національної академії
внутрішніх справ

Науковий керівник: доцент
кафедри господарсько-правових
дисциплін навчально-наукового
інституту права та психології

Національної академії внутрішніх справ, кандидат економічних наук, доцент **Котирло О.О.**

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ЗАХИСТУ ПРАВ ГРОМАДЯН

Бюджетний процес за своєю сутністю характеризується особливим статусом, котрий обумовлений його винятковим місцем у системі бюджетної системи країни. За для реалізації суспільних, в тому числі соціальних потреб громадян, держава вимушена мати фінансову основу, котра зможе в обсязі, що відповідає її потребам забезпечувати виконання покладених на неї функцій.

Так, згідно з ч. 1 ст. 46 Конституції України громадяни мають право на соціальний захист, з яким кореспондується обов'язок держави щодо його забезпечення. Реалізація цього обов'язку здійснюється органами державної влади відповідно до їх повноважень.

Так, відповідно до результативної частини Рішення Конституційного Суду України від 25.01.2012 № 3-рп/2012 положення ст. 95 Конституції України, котра закріплює засади бюджетної системи України, потрібно розуміти так, що однією з ознак України як соціальної держави є забезпечення загальносуспільних потреб у сфері соціального захисту за рахунок коштів Державного бюджету України виходячи з фінансових можливостей держави, яка зобов'язана справедливо і неупереджено розподіляти суспільне багатство між громадянами і територіальними громадами та прагнути до збалансованості бюджету України. При цьому рівень державних гарантій права на соціальний захист має відповідати Конституції України, а мета і засоби зміни механізму нарахування соціальних виплат та допомоги — принципам пропорційності і справедливості.

Виходячи з наведеного, доцільно охарактеризувати ряд проблем, котрі виникають на тлі вказаних процесів.

Однією з найскладніших проблем, що завжди супроводжувала бюджетний процес в Україні було його прийняття, а точніше хронічна несвоєчасність і неузгодженість дій органів державної влади при ухваленні головного фінансового документа держави [2, с. 42].

До найбільш характерних чинників котрі сприяють цьому належать наступні: політична нестабільність, відсутність політичного консенсусу між різними політичними силами у парламенті, протиставлення своїх інтересів інтересам держави серед компетентних суб'єктів законотворення тощо.

Раціональною виглядає класифікація сучасних проблем організації і реалізації бюджетного процесу в Україні запропонована Т.В. Бугай. Так, відповідно до неї, проблеми прийнято класифікувати на 3 рівні: проблеми на стадії прийняття бюджету; проблеми на стадії виконання бюджету; проблеми контролю та відповідальності.

Перший рівень, характеризується проблемами на стадії прийняття бюджету, а саме: несвоєчасність прийняття; непрозорість бюджетного процесу;

вплив політичного середовища; низька якість бюджету; планування від досягнутого; відсутність стратегічної орієнтації.

Другий рівень охоплює проблеми на стадії виконання, зокрема:

- необгрунтоване встановлення дефіциту бюджету та проблеми його фінансування;
- державний борг та необхідність його обслуговування;
- фіскальна спрямованість податкової системи;
- дисбаланс у фінансуванні місцевих бюджетів;
- скорочення фінансування соціальних програм та капітальних видатків;
- недоліки у застосуванні програмно-цільового методу у бюджетному процесі.

Третій рівень охоплює контроль та відповідальність, та передбачає:

- неефективність використання бюджетних коштів;
- посилення відповідальності розпорядників бюджетних коштів;
- проблема «освоєння» бюджетних коштів та його ефективність;
- відсутність дієвого механізму контролю за діяльністю бюджетних інститутів.

Вирішення зазначених проблем можливе лише у разі якщо відбудеться чітка переорієнтація цінностей, відповідно до якої: законодавча регламентація норм, з приводу діяльності на етапах бюджетного процесу стане детальною та однозначною; буде мати місце активна позиція громадян, тобто застосування протидії незаконній діяльності не лише з боку державних органів, а й з боку самих громадян шляхом відстоювання своїх законних інтересів, а не замовчування останніх; залучення виключно висококваліфікованих фахівців до бюджетного процесу.

Отже, як висновок, доцільно зауважити, що лише комплексний підхід до вирішення вказаних проблем та широкомасштабний осуд незаконної діяльності, котра стосується бюджетного процесу, ось чи не основні гарантії розвитку держави як такої, що зможе повноцінно відстоювати права та законні інтереси своїх громадян.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30. - С. 141.
2. Т.В. Бугай. Сучасні проблеми та вектори розвитку бюджетного процесу в Україні Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України, № 2, 2012 с. 40-49.